

Αριθ. 1.321. - Τεύχος. 3387. 1914

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΑΠΟΜΑΧΟΣ,

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ.

ΦΥΛΛΑΚΙΟΝ Θ'. (ΑΘΗΝΗΣ, 31 Μαρτίου 1860.) ΑΡΙΘ. 9.

Όλιγα τινά περί Στρατοπέδων.

Η συγκρότησις στρατοπέδου, κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, εἶναι συμβάν δυνάμενον ἀναντιβῆτως νὰ καθέξη σελίδα τινα εἰς τὰ χρονικά τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, διότι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ μικρὸς στρατός μας πύθει περιοριζόμενος εἰς μόνας τὰς φρουράς, ἐν αἷς ἐκὼν ἀέκων ὑπεβάλλετο εἰς τὰς ἐκδικατήσεις, καὶ εἰς τὰς ἐν τοῖς κερφενείοις καὶ ταῖς οἰκίαις, χάριν παιδιῶν, διημερεύσεις, καὶ ὅπου δαπανῶν τῷ ἀργύριόν του καὶ τὴν ὑγείαν του, ἀπέβαλλε τὸν σεβασμὸν ὃν ἔπρεπε ν' ἀπολαμβάνη ὡς ἐξιδιασμένος κλάδος τῆς κοινωνίας, καὶ τὸν φόβον ὃν ἔπρεπε νὰ ἐμπνέη ὡς σῶμα ὑπέρμαχον τῆς πατρίδος.

Τὸ ἔτος λοιπὸν 1860 εἶναι νέαι καὶ καρποφόροι ἐποχὴ διὰ τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν, διότι ἐκ τῆς ἀδρανείας μεταβαίνει εἰς τὴν κίνησιν, καὶ ἐκ τῆς μισητῆς διαμονῆς ἐν τε τοῖς στρατόνοις καὶ τοῖς φυλακείοις μεταβαίνει εἰς τὸν καθαρὸν τῶν ἀγρῶν ἀέρα, ἵνα ἐξασκηθῆ εἰς τὰ ἔργα τοῦ πολέμου, τὰ ὀδηγοῦντα τὸν στρατιώτην εἰς τὸν προορισμὸν του.

Δύο εἰδῶν στρατόπεδα συγκροτοῦνται παρὰ τοῖς Εὐρωπαϊαίς, διακρινόμενα ἕκ τε τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, καὶ τῶν ἔργων τῶν γινομένων ἐν αὐτοῖς.

Τὸ πρῶτον καλεῖται στρατόπεδον ἀσκήσεως (camp d'instruction), περιλαμβάνον στρατὸν ἐνὸς μόνου ὅπλου ἢ τὸ πολὺ δύο, καὶ τοιοῦτον εἶναι τὸ τῆς Λομβεβίλλης εἰς Γαλλίαν

διὰ τὸ ἰππικόν, καὶ τὰ παρόμοια αὐτοῦ ἀλλαχοῦ. Τὸ δεύτερον καλεῖται στρατόπεδον ἐλιγμῶν ἢ ἐνεργείας (camp de manoeuvres ou d'operations), καὶ τοιαῦτα εἰσὶ τὰ συγκροτούμενα εἰς Βερολίον παρὰ τῶν Πρώσων, εἰς τὴν κοιλάδα τὴν μεταξὺ Βροῦν καὶ Οὐλμιτζ παρὰ τῶν Αὐστριακῶν, εἰς τὴν Πετροῦπολιν καὶ Μόσχαν παρὰ τῶν Ῥώσων, εἰς τὸ Σιαλὸν παρὰ τῶν Γάλλων, κτλ.

Τὸ μὲν, κύριον σκοπὸν ἔχει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν τοῖς κανονισμοῖς διαλαμβανομένων γυμνασίων, τὴν δοκιμασίαν τῶν προτεινομένων ἢ παραδεδεγμένων νέων κανονισμῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ βελτιώσεως τῆς ὑπηρεσίας, καὶ τέλος τὴν μόρφωσιν ἱκανῶν σωματάρχων.

Τὸ δὲ, ἀποβλέπει κυρίως τὴν μόρφωσιν στρατιγῶν, διότι εἰς ταῦτα μαθάνουσιν οὗτοι νὰ διοικῶσι πολυάριθμα σώματα, ὅποια ἀνάγκαι τοῦ πολέμου ἤθελον τοὺς καλέσει νὰ ὀδηγήσωσιν εἰς ἐκστρατείας, προποικειοῦνται μὲ τὴν ἐνέργειαν τῶν διαφόρων ὄπλων, σπουδάζουσι τὸ πνεῦμα τοῦ στρατοῦ ὡς καὶ τὰς μεταξὺ τῶν σωμάτων σχέσεις κατὰ τε τὰς ὁδοιπορίας καὶ τὰ στρατιωτικὰ ἔργα, καὶ τέλος διακρίνουσι τὸν βαθμὸν τῆς προθυμίας καὶ ἐνεργητικότητος τῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἀξιωματικῶν. Καὶ ἐὰν οἱ σωματάρχαι καὶ λοιποὶ καθίστανται τὸ ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς τοῦ ἀρχιστρατήγου, πολλῶ μᾶλλον ὁ στρατὸς τιθέμενος ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ Κυριάρχου, μετὰ βραχεῖαν δοκιμασίαν ἤθελε κατασταθῆ ἕκαστος γνωστὸς εἰς αὐτὸν περὶ τοῦ πῶς ἐν ἀνάγκῃ δύναται καταλλήλως νὰ τῷ χρησιμεύσῃ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶδομεν πολλάκις τὸν αὐτοκράτορα Νικόλαον νὰ λαμβάνῃ ὁ ἴδιος τὴν διοίκησιν σωμάτων τινῶν τοῦ Στρατοῦ τοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν Ναπολέον ὁ τρίτος, τὸ ἔτος 1857, ἐσυγκρότησε τὸ στρατόπεδον τοῦ Σιαλὸν ὑπὸ τὴν ἄμεσον διαίρησιν του, ἵνα γνωρίσῃ τὴν ἀξίαν τῶν ἀξιωματικῶν τῆς σωματοφυλακῆς του.

Αἱ ὠφέλειαι αὗται, σημαντικαὶ ἀφ' ἐαυτῶν οὐσαι, δὲν εἶ-

ναὶ μόλα ταῦτα καὶ αἱ μόναι αἱ προκαλέσασαι τὴν συγκρότησιν στρατοπέδων, διότι, πρέπει νὰ τὸ εἴπωμεν, ταῦτα παρήχθησαν καὶ ἐκ τῆς συνηθείας, καὶ ἐκ τῆς ῥοπῆς πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν μεγάλων τινῶν ἀνδρῶν, τέλος ἐκ παραδόσεως τοῦ στρατοῦ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος.

Ἡ συνάθροισις τῶν διαφόρων ὄπλων, δίδουσα εἰς ἕκαστον τούτων ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῆς ὠφελείας τῶν λοιπῶν, βιάζει ταῦτα νὰ ἀλληλοεκτιμῶνται, καὶ νὰ συνδέωνται στενωτέρων. Οἱ στρατοὶ παραδίδονται εὐχαρίστως εἰς τοὺς κόπους καὶ εἰς τὰς ἀσκήσεις, αἵτινες ἤθελον θεωρηθῆ ἔπαχθεῖς καὶ δυσάρεστοι ἐν ταῖς φρουραῖς· τέλος ἐπιστρέφον ἕκαστον σῶμα εἰς τὰ ἴδια, προσαποκτᾷ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μεταχειρισθῆ εἰς ἀληθῆ πόλεμον τὴν πείραν, ἢ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀπέκτησε.

Μόλον ὅτι ἡ Γαλλία ἐν Ἀφρικῇ διατηρεῖ πολυάριθμον στρατὸν, ὅθεν ὁ στρατιώτης λαμβάνει τὴν ἀνατροπὴν ἐκείνην ἣτις τὸν καθιστᾷ τὸν πρῶτον τῆς ὑψηλίου, μόλον ὅτι εἰς τὸ ἔτος 1856 ἔληξεν ἡ μοναδικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολέμου ἐκστρατεία τῆς Ἀνατολῆς, μόλα ταῦτα τὸ ἀρημάνειον αὐτὸ ἔθνος ἐν ἔτος μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου τούτου, ἦτοι τὸ ἔτος 1857, δὲν ἐδίστασε ν' ἀποφανθῆ περὶ τῆς ἀνάγκης συγκροτήσεως στρατοπέδου εἰς Σιαλόν. Εἰς τὰς ἐν στρατοπέδῳ ἐνώσεις, λέγει αὕτη, δύνανται νὰ τηρηθῶσιν ἀναλλοίωτοι αἱ παραδόσεις τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν πολέμων, τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος αἰῶνος λαθόντων χώραν· διότι ὁ πόλεμος τῆς Ἀφρικῆς δὲν εἶναι διὰ τὴν Γαλλίαν ἢ ὅ,τι ὁ πόλεμος τοῦ Καυκάσου διὰ τὴν Ῥωσίαν, ἐν πραξικώπημα ἠδηλαδὴ κατάλληλον νὰ μορφώῃ στρατιώτας καὶ νεανίας ἀξιωματικούς, οὐχὶ ὅμως καὶ στρατηγούς. Ὁ πόλεμος τῆς Ἀνατολῆς ἐξ ἄλλου, ἂν καὶ δὲν εἶχε πρόμοιον αὐτοῦ, ἂν καὶ ἀπέδειξεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Σεβαστουπόλεως εἰδικῶς προβλεπτικότηα, ἐπιμονὴν, καὶ ὑπεράνθρωπον ἀνδρείαν, δὲν ἐσυγχώρησε μόλα ταῦτα τὴν χρῆσιν ὅλων τῶν στοιχείων τοῦ στρατοῦ, ἢ

καθ' ὠρισμένας ειδικὰς ὁδηγίας, λίαν ἀνεπαρκεῖς διὰ τοὺς συνήθεις μεγάλους πολέμους.

Ἐκ τούτων ὅλων λοιπὸν ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνάγκη τῆς συγκροτήσεως στρατοπέδων ἐν εἰρήνῃ, δι' ὅλα τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα μονίμους στρατούς· ἡ δὲ συγκρότησις αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ ρυσιωδέστερον μέρος τῆς ἀσκήσεώς των, καθόσον δι' αὐτῶν καὶ μόνων δὲν ἐκνευρίζονται οἱ στρατοὶ, δι' αὐτῶν καὶ μόνων δὲν σβύεται τὸ στρατιωτικὸν πνεῦμα.

Ὅπερ εἶναι ἀληθὲς διὰ τὰ μεγάλα Κράτη, δὲν συντείνει ὀλιγώτερον καίεις τὰ μικρά· τὸ Βέλγιον εἰς τὸ μόνιμον στρατόπεδον τῆς Βεβερλόης, ὅπου κατ' ἔτος ἐν μέρος τοῦ στρατοῦ του συναθροίζεται καὶ ἐξασκεῖται, ἔχει κατάστημα διὰ τὸ ὁποῖον δικίως ζηλοτυποῦσι τὰ γείτονα αὐτοῦ Κράτη. Ὁ Σαρδικὸς στρατὸς πρὸ ἕξ περίπου ἐτῶν, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ποθητοῦ δι' αὐτὸν δουκὸς τῆς Γένης, ἐξετέλεσεν εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Ἀλεξανδρείας ἐλιγμούς τὰ μάλα ὠφελίμους, τῶν ὁποίων τὰ προγράμματα κατ' οὐδὲν σχεδὸν διαφέρουσι τῶν ἐλιγμῶν τοῦ ἐν Σιαλῶνι Στρατοπέδου. Ὁ Ἰσπανικὸς στρατὸς διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἀλκισῶν, καὶ κατόπιν διὰ τῶν ἐλιγμῶν του ἐν Λὸς Καραβανχέλ, ἔδειξεν ὅτι ἀκολουθεῖ κατὰ πόδα τοὺς λοιποὺς Εὐρωπαϊκούς στρατοὺς. Τέλος ποσάκις δὲν εἶδομεν τοὺς ἠγεμόνας τῆς Γερμανίας, τοὺς μὴ ἔχοντας παρὰ πολλὰ μικρὸν στρατὸν, νὰ συνεννοῦσι τὰς δυνάμεις των ἵνα σχηματίσωσι σῶμα ἰκανῶς ἰσχυρὸν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ἀφομοιώματά τινα ἐνεργειῶν τοῦ πολέμου; ὅπερ ἄλλως ἔχει τὸ πλεονέκτημα, δι' ἕκαστον τῶν ἠγεμόνων τούτων, νὰ παραλληλίζῃ τὸν βεθμὸν τῆς ἐξασκήσεως, τὸν τρόπον τῆς διοικήσεως, τὸ εἶδος τοῦ ὀπλισμοῦ, ἰματισμοῦ καὶ ἀποσκευῆς τοῦ μικροῦ στρατοῦ του, μ' ἐκεῖνα τῶν γειτόνων του, καὶ οὕτω νὰ εὐκολύνῃ τὸν ἀνασχηματισμὸν καὶ νὰ παρεισάγῃ τὰς ἐφευρέσεις τὰς ἐκ τῆς ἀνάγκης ἀναποφεύκτους.

Αἱ βελτιώσεις καὶ αἱ πρόοδοι, αἱ δι' αὐτοῦ τοῦ συστήματος παραγόμεναι, εἰσὶ πολὺ πλέον σημαντικαὶ παρ' ὅσον δύ-

ναταί τις νὰ πιστεύσῃ, καὶ ἵνα πισθῶμεν, ἀρκεῖ νὰ μάθωμεν ὅτι ἡ Γαλλία ἐκ τοῦ δουκάτου τοῦ Ἐς Δαρμστατ ἠρανίσθη τὴν ἡδὴ ἐν χρήσει ἐναύλιον τοῦ ἱππικοῦ της.

Μόνη ἡ Ἀγγλία, ἐν μέτῳ ταύτης τῆς κοινῆς γνώμης, περὶ συγκαλέσεως στρατοπέδων, ἐν εἰρήνῃ, ἀπετέλεσεν ἐξίρσειν τοῦ γενικοῦ κανόνος· καὶ ἀληθῶς εἶδομεν ταύτην πρὸ ἡμίσεως αἰῶνος νὰ περιφρονήσῃ τὴν ἀρχὴν αὐτὴν, τὴν τηροῦσαν τὸ στρατιωτικὸν πνεῦμα, τὴν σώζουσαν τὴν Ἐθνικὴν δύναμιν . . . Ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος ὅμως καὶ τὰ ἐν Ἰνδίας συμβάντα μᾶς ἀπαλλάττουσι παντὸς σχολίου ἐπὶ τῶν ὡς ἐκ βραθυμίας της ταύτης ἀποτελεσμάτων, ἀν καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν Ἀγγλῶν ἐφθασε μέχρις ἡρώϊσμοῦ.

Παρὰ ξένων ἀξιομακτικῶν, παρευρεθέντων ἐν Σιαλῶνι, πολλὰ πικράπωνα ἐγένοντο, διότι δὲν εἶδον ἐν αὐτῷ, ὡς ἤλπιζον, ἀφομοίωμα μεγάλου τινὸς πολέμου ἐκ τῶν δοξασάντων τὴν Γαλλίαν, καθότι, ὡς γνωστὸν, ἐν αὐτῷ ὁ Γαλλικὸς στρατὸς ἀπετέλεσεν ἕνα καὶ μόνον στρατὸν, ἀντιπαραταχθεὶς καθ' ὑποτιθεμένου ἐχθροῦ. εἶναι πλάνη τοῦτο, λέγει ὁ Γάλλος πρὸς αὐτοῦς, διότι ἐκτὸς ἐδικῶν τινῶν ἐλιγμῶν, οἷον τῶν τῆς ἐκστρατείας τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς μάχης τοῦ Ἰσλυ, δὲν ἦτο δυνατὸν μὲ 25,000 στρατὸν, καὶ εἰς ἕδαφος ἀλλότριον τοῦ προκαλέσαντος διαφόρους ἐλιγμούς, νὰ ἐπιτρέψωμεν τοιαύτας ἀφομοιώσεις. Ἡ Αὐστρία ἠδύνετο μέχρι βραθυμῶν τινος, ἐνὸσφ κατεῖχε τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὰ ἐδάφη ταύτης νὰ παρουσιάσῃ ἀφομοιώματα τῆς ἐκστρατείας τοῦ 1796. Οἱ Ῥῶσοι περὶξ τῆς Μόσχας ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἐκτάσιν ἐνεργείας ἵνα παρουσιάσωσιν ἀφομοιώματα τινὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ 1812· τὸ νὰ παρουσιάσῃ ὅμως ἡ Γαλλία εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Σατωρῦ ἢ τὴν κοιλάδα τοῦ Σιαλὸν τὰς μάχας τοῦ Μαρέγκου, τῆς Κραόνης κτλ. εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐγκλείετο εἰς τὰ χάριν παιδιᾶς γινόμενα ἱπποδρόμια, ἢ ὡς νὰ ἤθελε νὰ διδάξῃ τοὺς ἀξιομακτικούς ἰδέας ψευδεῖς. Τί τὸ ἀτοπώτερον λ. χ. ἢ νὰ ὑποβάλληται τὸ ἱππικὸν εἰς προσβολὰς κατὰ φιλάγγων ἢ τε-

πραγμάτων, ἢ ἐν τούτοις ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ κύριον σημεῖον τῆς προσβολῆς του, διὰ στροφῆς νὰ ἐνεργῇ ὅλως ἐναντίᾳ τοῦ προορισμοῦ του;

Τὸ στρατόπεδον τοῦ Σιαλὸν δὲν ἦτο λοιπὸν ἐπιδεικτικόν, ἀλλὰ διδακτικόν, διότι ἐκτὸς τῶν διαφορῶν ἐλιγμῶν, αἵτινες ἐγένοντο ἐν αὐτῷ, κατεσκευάσθησαν καὶ ἔργα τῆς ὀχυρωτικῆς προμαχωνικῆς, ἐπονομασθέντα λευκὰ ἔργα (Ouvrages Blancs), διάφοροι δρόμοι, καὶ μάλιστα σιδηρόδρομοι Ἀμερικανικοὶ, παραπήγματα, κλίβανοι, ἀποθήκαι κτλ. τουτέστι πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται ἐν ἐκστρατείᾳ.

Τέλος ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Ναπολέων ὁ Γ'. τὸ ζῆλος εἰς χεῖρας λαβῶν, ἐξετέλεσε προσωπικῶς γενικὴν τινὰ κίνησιν τοῦ ἵππικοῦ καὶ πυροβολικοῦ, προωρισμένην νὰ δείξῃ τὸ μέγα ὄφελος τὸ παραχόμενον ἐκ τῆς χρήσεως μεγάλης ποσότητος πυροβόλων. Δι' ἐνὸς σημείου τὰ 71 πυροβόλα δύο συνταγμάτων ἐφέρθησαν μετὰ πάσης ταχύτητος ἐφ' ἐνὸς προπετάσματος καὶ ἤνοιξαν ταχὺ καὶ τρομερὸν πῦρ, αἱ δὲ τρεῖς μοῖραι ἵππικοῦ, αἱ παρακολουθοῦσαι αὐτὰ, κατέλαβον, ὀπισθέν των, τὸ δεξιόν, τὸ ἀριστερόν καὶ τὸ κέντρον, ἀνεπτυγμένοι καὶ ἔτοιμοι νὰ στηρίξωσι τὴν ἐφοδον. Διὰ τῆς κινήσεως ταύτης, μεθ' ὅλης τῆς ἀπικουμένης ἐνότητος καὶ ἀκριβείας ἐκτελεσθεῖσης, ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων κατέδειξε λίαν ἐπιτηδεῖως εἰς τὸν στρατὸν τοῦ καὶ εἰς τοὺς ξένους ὅτι γινώσκει καὶ οὗτος τὸ ὑψηλότερον τῶν μυστικῶν, ὅπερ καθίστα τὸν θεῖόν του πανταχοῦ νικητὴν, ἔττω καὶ μὲ μικρότερον τῶν ἀντιπάλων του στρατῶν, ἢ καὶ πλέον ἀγύμναστον.

Βίθε τὸ παράδειγμα τοῦτο, οὐδενὸς σχολίου χρίζοντος, νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν ὡς μᾶθημα.

Γ. ΚΑΚΑΝΑΡΑΚΗΣ.

Υπολοχαγὸς τοῦ Πυροβολικοῦ.

Περὶ τῆς Στρατηγικῆς θέσεως τῆς Χαλκίδος ὑπὸ Στρατιωτικὴν καὶ ναυτικὴν ἐποψίν, καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ὀχυρώσεως αὐτῆς, καὶ συγχρόνως τῆς κατασκευῆς Πολεμικοῦ Ναυστάθμου.

Ἐκαστος οἰουδήποτε Κράτους πολίτης ὀφείλει νὰ καταδεικνύῃ διὰ τῆς δημοσιογραφίας ἢ ἄλλως πως, πᾶν ὅ,τι νομῶ

εἰσυντεῖνον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος του, διὰ νὰ βασιανίζηται ἀπὸ τοὺς εἰδήμονας, καὶ ἀρ' οὗ τελειοποιηθῇ καὶ καταφανῆ ἢ χρησιμότης του, νὰ γίνεται παραδεκτὸν καὶ πραγματοποιηταί. Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν παρούσαν σοβαρὰν κατάστασιν τῆς Εὐρώπης, καὶ τὸ ἀκροσφαλὲς τῆς ἀνατολῆς, πρέπει νὰ ἐπισπεύσωμεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ρηθέντος καθήκοντος. Τὸ καθήκον τοῦτο προβαίνω νὰ ἐκπληρώσω καὶ πραγματοποιῶ περὶ ἀντικειμένων εἰς τὴν νοησύνην τῶν ἀνωτέρων πείραν στρατιωτικὴν ἐχόντων καὶ ἀνηκόντων ἐπιστημονικῶς εἰς τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ μηχανικοῦ καὶ ναυτικοῦ. δὲν προτίθεμαι δὲ νὰ πραγματοποιῶ τὸ ἀντικείμενον τῆς προύσης διατριβῆς ἐπὶ βάσεων ἐπιστημονικῶν καὶ κωνοικῶν, ὡς ἔργον ἄλλων, ὡς προείπον· ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐπιστημόνων τὴν ιδέαν μου, ἥτις κατ' ἐμὲ διαφέρει μεγάλως τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς φίλης Πατρίδος μας.

Ὁ λόγος περὶ τῆς στρατηγικῆς θέσεως τῆς Χαλκίδος, πρωτεύουσας τῆς νήσου καὶ τοῦ νομοῦ Βύβοιας ὑπὸ στρατηγικὴν καὶ ναυτικὴν ἐποψίν.

Ὁ μεγαλεπίβουλος Βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, ὁ ὀξυδερκὴς ἐκεῖνος στρατηγὸς τῆς ἀρχαιότητος, εἰθεώρει τὴν νήσον τῆς Βύβοιας κλεῖδα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔλεγεν ὁ ἔχων Βύβοιαν ἀρχεὶ Ἑλλάδος.

Ἡ νήσος τῆς Βύβοιας ἐκτείνεται ἐφ' ὅλης τῆς ἀνατολικῆς καὶ γ' νῆσος πλευρᾶς, τῆς ἀνατολικῆς, λέγομεν, Ἑλλάδος· περιπτύσσει αὐτὴν ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Σουνίου μέχρι τῆς Θετταλομαγνησίας· ἡ νήσος αὕτη ἔχει πεδιάδας εὐφορωτάτας, ὄρη ἀπότομα, καὶ στενὰ δύσβατα· ἔχει δάση μεγαλοπρεπῆ, ἀν καὶ μέγα μέρος αὐτῶν κατεστράφη κατὰ τὴν ἐπαναστάσιν καὶ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τὴν κακοήθειαν τῶν ποιμένων· ὁ δὲ ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της πληθυσμὸς της ὀλίγιστος, ὡς ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' οἱ κάτοικοί της εἶναι λίαν εὐάγωγοι. Καθ' ἅπασαν τὴν μεγάλην δυτικὴν πλευρὰν της εἶναι εὐλίμε-

νος· μέγιστον δὲ καὶ ἀσφαλέστερον ἔχει τὸν κάτω λεγόμενον λιμένα τῆς Χαλκίδος, παρουσιαζόμενον εἰς τὴν ὄρασιν ὡς μέγαν κύκλον, οὐδεμίαν παρέχοντα διέξοδον, διότι ἀρκτικῶς φράζεται ἀπὸ τὸν γνωστὸν διὰ τὴν τακτικὴν παλιρροίαν του, πορθμὸν, τοῦ Εὐρώπου καλούμενον, καὶ μεσημβρινῶς ἀπὸ ἀκρωτήριον ἐγγίζον σχεδὸν τὴν ξηρὰν τῆς αὐλίδος καὶ καμπόμενον σχηματίζει πορθμὸν ἐπίσης στενὸν, καὶ καλούμενον Στενὸν μάλιστα, παρέχοντα διάβασιν εἰς πλοῖα πολεμικὰ τρίτου μεγέθους μόνον. Ἀρκτικῶς τοῦ πορθμοῦ ὑπάρχει ἕτερος λιμὴν μικρὸς, ὁ τῆς πόλεως Χαλκίδος λεγόμενος, ἀσφαλῆς ἐπίσης καὶ οὗτος διὰ τὰ πλοῖα ἀπὸ τρικυμίας.

Ὡς γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, ἡ νῆσος τῆς Εὐβοίας ὑπέστη ἄπειρα δεινὰ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἀρχαιότητος· ἀπὸ δὲ τοῦ μεσαιῶνος περιήλθεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰς χεῖρας τῶν διαφόρων κατακτητῶν, τῶν ἐπιτεθέντων καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ἐνεκα τούτου καὶ τὸ ὑπάρχον ἐτοιμόρροπον φρούριον τῆς πρωτεύουσος τῆς Χαλκίδος καὶ λοιπὰ ὀχυρώματα μαρτυροῦν τὸν τύπον τῶν διαφόρων κατακτητῶν της. Ἀλλὰ τὰ ἄσπλον ἤδη καὶ ἐτοιμόρροπον τοῦτα φρούριον, ἡ τάφος καὶ τὰ σχεδιογραφηθέντα ἀπὸ τοὺς Ἐνετοὺς καὶ ἀτελῆ ἐναπομείναντα ὀχυρώματα, τὰ περικλειόντα τὴν πόλιν τῆς Χαλκίδος καὶ τὸ ἐπικαθήμενον ὑπὲρ τὸν πορθμὸν καὶ ἐπὶ τῆς αὐλίδος ἐπὶ μεγίστου κωνοειδοῦς πετρώδους λόφου, μηδαμινὸν ἤδη καὶ ἄσπλον μικρὸν ὀχύρωμα Καραμπαμπᾶς λεγόμενον, τὸ δεσπόζον καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματά της, παρ' οὐδενὸς δὲ δεσποζόμενον, ἐξασφαλίζει φυσικῶς ἀμφοτέρους τοὺς λιμένας τῆς Χαλκίδος ἀποκαθιστῶσι τὴν στρατηγηματικότεραν θέσιν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ στρατηγικὴν καὶ ναυτικὴν ἐποψίν.

Μεταρρυθμιζόμενου λοιπὸν τοῦ ἐτοιμόρροπου τούτου φρουρίου καὶ αὐξανομένων τῶν περὶ τὴν πόλιν σχεδιογραφημένων ἀπὸ τοὺς Ἐνετοὺς ὀχυρωμάτων κατὰ τὸ νέον σύστημα τῶν ὀχυρώσεων, τοῦ δὲ Καραμπαμπᾶ ἐκτεινομένου καὶ ἀποκαθι-

σταμένου μεγάλου καὶ πρώτης τάξεως φρουρίου, τὰ ὀχυρώματα ταῦτα θέλουσιν λογίζεσθαι ἀπόρητα σχεδὸν, ἔνεκα τῆς θέσεώς των, καὶ τῆς ἀλληλουχίας των. Συγχρόνως τοῦ μεγάλου λιμένος ἀποκαθισταμένου κεντρικοῦ πολεμικοῦ ναυστάθμου τοῦ Κράτους, ἀσφαλεστάτου φύσει καὶ θέσει, ἔνεκα τῶν ῥηθέντων ὀχυρωμάτων, ἀποκαθίσταται ἀπόσιτος πάσης ἐχθρικῆς προσέλαθς, κεντρικὸν ὀρμητήριον καὶ καταλληλότατος πρὸς ναυλοχίαν τοῦ ἐθνικοῦ μας στόλου, καὶ ἐν ἀνάγκῃ καταφύγιον ἀσφαλές αὐτοῦ.

Τὴν στρατηγικὴν θέσιν τῆς Χαλκίδος, ὡς πρὸς τὴν νῦν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, οὐδεὶς νομίζομεν παραγνωρίζει, οὐδὲ τὸ κεντρικὸν αὐτῆς πρὸς κατασκευὴν πολεμικοῦ ναυστάθμου. Ἀπαιτεῖται ὅθεν νὰ ἀποδείξωμεν τὸ ἰσχυρὸν καὶ δυσπρόσιτον τῶν ὀχυρωμάτων αὐτῆς ὡς καὶ τὸ τοῦ λιμένος καὶ πολεμικοῦ ναυστάθμου, καὶ ἂν ὑπάρχωσι τὰ ἀπαιτούμενα μέσα καὶ εὐκολία διὰ τὴν σύστασιν τοιοῦτου πολεμικοῦ ναυστάθμου μάλιστα.

Ἡ Χαλκὶς κεῖται εἰς τοιαύτην θέσιν φυσικῶς, ὥστε δὲν δεσπόζεται ἀπὸ τὸ μέρος τῆς νήσου, ἀλλ' ὡς προεῖπομεν ἀπὸ τὸν Καραμπαμπᾶ, ὄντα τὸ κυριότερον τῶν ὀχυρωμάτων της καὶ ἀποτελοῦντα μέρος αὐτῶν. Ὁ δὲ Καραμπαμπᾶς ὑπὲρ τὸν πορθμὸν ἐπὶ τῆς αὐλίδος τῆς Βοιωτίας κείμενος καὶ μεταξὺ τῶν δύο λιμένων μεγαλοπρεπῶς ἰστάμενος, προστατεύει αὐτοὺς, τὴν πόλιν Χαλκίδος καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματά της. Πρὸς τὴν ξηρὰν δεσπόζει διὰ τὰ περίξ' οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἀπὸ τὴν ξηρὰν αὐτὴν ὑπάρχει ἰσχυρὸς καὶ ἀπόσιτος, διότι περιστρέφεται μακρόθεν ἀπὸ σειρὰν ἀποτόμων ὀρέων ἀναδυόντων ἀπὸ τὴν θάλασσαν τὴν εὐβοϊκὴν ἀρκτικῶς καὶ ἀποληγόντων μεσημβρινῶς εἰς τὸ στενὸν, τὸ φράζον ἐκεῖθεν τὸν μέγαν λιμένα τῆς πόλεως, καὶ μόνην διάβασιν πρὸς συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Βοιωτίας παρεχόντων τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν ἀπὸ Χαλκίδος εἰς Θήβας διὰ τοῦ στενωποῦ τοῦ Ἀνηφορήτου καλουμένου καὶ ἀπέχοντος ἐκ Χαλκίδος μίαν περίπου

ἔρχην· ἀλλὰ διὰ τὴν φθάσιν ἐχθρικός στρατός· μέχρι τῶν Θηβῶν, ἀπαιτεῖται νὰ ὑπερπηδήσῃ ὅλα τὰ φυσικὰ προσκόμματα καὶ στενὰ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ λοιπῆς Ἑλλάδος, νὰ κατατροπώσῃ τὸν ὑπερασπιζόμενον αὐτὴν ἐθνικὸν στρατὸν, καὶ κατακτήσῃ τὸν τόπον· καὶ, τούτου γενομένου, δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ διέλθῃ ἄνευ μεγάλων ζημιῶν τὸ στενωπὸν τοῦ ἀνηφορήτου καὶ στήσῃ πολιορκίαν κατὰ τῆς Χαλκίδος. Οἱ γνωρίζοντες τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ μεγάλα φυσικὰ προσκόμματα τοῦ τόπου, πείθονται ὅτι εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος ἡ μεταφορὰ ὑλικοῦ πολιορκίας τοιούτου, δι' οὗ νὰ δυνηθῆ ἐχθρὸς νὰ προσβάλλῃ διὰ ξηρᾶς τὸν Καραμπαμπᾶ καὶ Χαλκίδα· ἀλλὰ διὰ τὴν συνδρομὴν ναυτικῆς δυνάμεως δύναται ἄρα νὰ τὴν προσβάλλῃ ἀποτελεσματικῶς; φρονούμεν ὄχι.— Ἐνταῦθα ἀναγνωρίζομεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀκαταλληλότητά μας πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λόγων μας, καὶ ἐπικαλούμεθα τὴν εὐνοϊκὴν συγκατάθεσιν τῶν ἀναγνωστῶν διὰ τὰ ἀτελῆ πρακτικὰ μέσα δι' ὧν θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ ὑποστηρίξωμεν τὸν ἰσχυρισμὸν μας.

Ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Χαλκίδος ἕκαστος βλέπει τὰς δύο πρὸς αὐτὴν διὰ θαλάσσης ὑπάρχουσας προσελεύσεις τὴν μὲν ἀπὸ τὸ μεσημβρινὸν μέρος αὐτῆς ὑπάρχουσαν, τὴν δὲ ἑτέραν ἀπὸ τὸ ἀρκτικόν. Ἡ πρώτη ἐφικτὴ εἰς τὰ τρίτης τάξεως πολεμικὰ πλοῖα, δυσκολωτάτη δὲ διὰ τὰ τῆς δευτέρας καὶ πρώτης καὶ ἐπικίνδυνος, διότι μέλλουσι διελθεῖν ἀπὸ στενὰ ἔχοντα νήσους ἐν τῷ μέσῳ καὶ ὑφάλους, καὶ μετὰ τὴν πάροδον τῆς Ἐρετρίας ἀπαντῶσιν ἀβαθῆ ὕδατα καὶ μάλιχα κατὰ τὸ πεδινὸν ἀκρωτήριον, ὅπου ὑπάρχει πύργος, Μποῦρτζι κοινῶς καλούμενος, σχηματίζεται πορθμὸς στενὸς ἐλικοειδῆς, ὀλίγων πήχεων παρέχων ἕκτασιν καὶ ἐξ ἀβαθῶν ὑδάτων κατὰ μέγα μέρος συγκείμενος, ἀπαιτῶν μεγίστην ἐπιδεξιότητα ναυτικὴν πρὸς διάβασιν ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ αὐτῶν τῶν τῆς τρίτης τάξεως πολεμικῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα εἰς μέγιστον κίνδυνον ὑπόκεινται συγχρόνως, διότι πρόκειται νὰ διαπλεύσωσιν ἐλικοειδῆ αὐλάκα μᾶλλον ἢ πορθμὸν ἢ θέ-

εις αὐτὴ ἀπέχει τῆς μεσημβρινῆς εἰσόδου τοῦ μεγάλου λιμένος τῆς Χαλκίδος, ἥτοι τοῦ στενοῦ, πλεον τῶν ἐξ ἑκαταμυριάδων μέτρων, καὶ σχηματίζει ἐπίσης καὶ ἕτερον λιμένα καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ μέγιστον. Ἐκ τῆς μεσημβρινῆς λοιπὸν ταύτης προσελεύσεως οὐδὲ τρίτης τάξεως πολεμικὰ πλοῖα δύναται νὰ πλησιάσωσιν ἄνευ κινδύνου μεγάλου· τὸ στενὸν τὸ κατὰ τὴν μεσημβρινὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος, καὶ ἂν ὑποθεθῆ ὅτι δύναται νὰ διέλθωσι καὶ τὸν αὐλάκα τὸν πρὸ αὐτοῦ τοῦ Βουρτζίου, οὐδὲ τὴν ὑψηλὴν βράχην τὴν προασπίζουσαν τὸν μεσημβρινὸν τοῦτον πορθμὸν, καὶ καλύπτουσαν τὸν λιμένα τοῦτον, καὶ ἥτις ἀποτελεῖ μέρος τῶν ὄχυρωμάτων τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ λιμένος αὐτῆς, καὶ ἥτις δὲν ἐπιτρέπει τὴν προσπέλασιν πλοίων. Ἐκτὸς τῶν ῥηθέντων φυσικῶν προσκομμάτων καὶ δυσκολιῶν κατὰ τὸν Πύργον, ἡ θέσις αὐτὴ καθίσταται καὶ ἀδιάθετος ἐντελῶς, βυθιζόμενου πλοίου τινὸς κατὰ τὸν ῥηθέντα αὐλάκα ἢ φραζομένου εὐκόλως διὰ μέσων πρὸς τοῦτο καταλλήλων. Τὰ ἀβαθῆ δὲ ὕδατα καὶ σειρικὴ κανονοστοιχιῶν παρὰ τὴν ἀκτὴν αὐτὴν ἀποκαθιστοῦν τὰ πολεμικὰ πλοῖα παντῆς μεγέθους ἄχρηστα καὶ εἰς προφανῆ κίνδυνον ἐκτεθειμένα. Μένει ἤδη ἡ ἑτέρα προσέλευσις ἡ ἐξ Ἄρκτου. Καὶ ἐνταῦθα δὲν ἀπαντῶνται μικρὰ προσκόμματα. Μεταξὺ τῶν Ὀραιῶν καὶ τῆς ἀπέναντι τῆς Φθιώτιδος ὑπάρχουσι στενὰ ἐφ' ἱκανῆς ἐκτάσεως καὶ μόλις τριῶν ἑκαταμυριάδων μέτρων πλάτος ἔχοντα. Μετὰ δὲ τὴν πάροδον ταύτην πρέπει ὁ ἐχθρικός στόλος νὰ κάμψῃ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιχάδος, ὅπου θὰ ἐκτεθῆ εἰς μέγιστον κίνδυνον, προσβαλλόμενος καὶ ἄνευ τῆς ὑποστηρίξεως καὶ συμπράξεως τοῦ ἐθνικοῦ μας στόλου, μόνον ἀπὸ σειρᾶν κανονοστοιχιῶν, κειμένων ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου αὐτοῦ, καὶ ἐτέρων κατὰ τὴν ἀντικρὸν παραλίαν τῆς Λοκρίδος, ἀπεχουσῶν ἀλλήλων μόλις τριῶν ἑκαταμυριάδων μέτρων, καὶ ἐμφραζομένης τῆς στενῆς ταύτης διαβάσεως ἀπὸ τὰ νησίδια, Λιχαθονίσια λεγόμενα, καὶ ὑφάλους καὶ μετὰ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην διάβασιν δὲν δύναται νὰ παρατηρήθῃ ὅλος καὶ ἐφ' ὅλης τῆς ἀρκτικῆς πλευρᾶς τῆς πά-

λεως Χαλκίδος καὶ ἀναπτύξη τὰ πυρά του κατ' αὐτῶν ἐνεκα φυσικῶν προσκομμάτων καὶ ἐν ᾧ ἀσήμαντον δύναται νὰ ἐπιφέρει ζημίαν κατὰ μικροῦ μέρους τῆς πόλεως μόνον, θέλει πάθει ζημίας σημαντικὰς ἀπὸ τὰ ἀρκτικά ὄχυράματα τῆς πόλεως, τὸν Καραμπυμπᾶ, καὶ ἀπὸ τὰς εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ κωνοσοιχίας. Ἐκ τῶν ῥηθέντων ὅθεν καταφαίνεται ὅτι ὁ μεγάλος λιμὴν τῆς Χαλκίδος, προστατευόμενος ἀπὸ τὸ μέρος τῆς νήσου ἀπὸ τὰ φρούρια καὶ λοιπὰ ὄχυράματα τῆς πόλεως καὶ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς ἀπὸ τὸν Καραμπυμπᾶ καὶ λοιπὰ φυσικὰ προσκόμματα, φραττόμενος ἀπὸ δύο πορθμοὺς ἀδιαβάτους, καὶ ἐκ τρίτου, ἤτοι τοῦ Μπουρτζίου, ἔξ χιλιάδων μέτρων ἀπέχοντος τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ καλυπτόμενος συγχρόνως ἀπὸ φυσικὰ καὶ ὠχυρωμένα καλύμματα, παρέχει σπάνια πλεονεκτήματα πρὸς κατασκευὴν πολεμικοῦ ναυστάθμου ἐπιφειεστάτου καὶ στρατηγικωτάτου διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέσεώς του.

Δεδόσθω ἐπὶ τέλους ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἀποφασίσας νὰ προσβάλῃ τὴν Χαλκίδα καὶ τὸν ναύσταθμόν της, δύναται ν' ἀποβιάσῃ στρατὸν ἐπὶ τῆς νήσου καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ στόλου του, νὰ στήσῃ πολιορκίαν ἀπὸ τὸ μέρος τῆς νήσου. Ἡ ἀπόβασίς αὕτη δύναται νὰ γίνῃ εἰς Ὀραιούς, εἰς Κύμην, καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Καρυστίας. Ἄλλ' ὁ στρατὸς οὗτος πρέπει νὰ ᾔναι πολὺ ἰσχυρὸς διὰ νὰ δυνηθῇ μετὰ τὴν ἀπόβασίν του νὰ κατακτήσῃ τὸν τόπον, καὶ νὰ ὀδοιπορήσῃ πλέον τῶν 20 ὡρῶν, καὶ παραβιάσῃ τὰς δυσβατοτάτας θέσεις τὰς ὑπερασπιζόμενας ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν στρατὸν, τὰς μεταξὺ τῆς ἀποβάσεώς του καὶ τῆς Χαλκίδος, καὶ ἀφ' οὗ κατορθώσῃ ὅλα ταῦτα, δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ στήσῃ πολιορκίαν κατὰ τῆς Χαλκίδος, διότι θὰ ἀναγκασθῇ νὰ διανείμῃ τὸ πλεῖστον τῆς δυνάμεώς του διὰ τὴν κατοχὴν τοῦ κατακτηθέντος τόπου· καὶ ἂν ὁ στόλος του δυνηθῇ νὰ τοῦ παρέξῃ τὰ πρὸς συντήρησίν του, καὶ πρὸς πολιορκίαν μέσα, δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ φέρῃ ἀποτέλεσμα ἕνεκα τῆς φυσικῆς θέσεως τῆς Χαλκίδος καὶ τῶν ὄχυρωμάτων της.

Μόνον ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ χωρίου Χαλία τῆς Αὐλίδος δύναται ἰσχυρὸς στόλος νὰ κάμῃ ἀπόβασιν στρατοῦ καὶ ὑποστηρίξῃ αὐτὸν, χορηγῶν καὶ τὰ πρὸς πολιορκίαν ἀναγκαῖα, ἀλλὰ μόνον τὸν Καραμπυμπᾶ δύναται νὰ προσβάλῃ καὶ τὰ παραρτήματα αὐτοῦ ἐκ μιᾶς μόνον πλευρᾶς, καὶ ὑποστηριζόμενος διηνεκῶς ἀπὸ τὸν στόλον του, διότι ἀπὸ ὅλα τὰ λοιπὰ μέρη ὁ στρατὸς οὗτος θέλει περικυκλοῦται ἀπὸ ὄρη ἀπότομα καὶ πετρώδη, ἀπὸ θέσεις ὠχυρωμένας καὶ παρεχούσας αὐτῷ ἐνοχλήσεις καὶ προσβολὰς ἐπικινδύνους, καὶ διὰ νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἡ Ἑλλάς καταδικασμένη εἰς ἡν εὐρίσκειται κατὰσασιν σήμερον, ἄνευ στρατοῦ ἰκανοῦ, ἄνευ στόλου καὶ ἄνευ συμμάχων. Ἄλλ' εὐτυχῶς οἱ πόροι τῆς αὐξάνου βαθμηδόν, καὶ στρατὸν ἀξιόμαχον, θέλει ἀποκτήσῃ, καὶ στόλον ἰσχυρὸν θέλει ναυπηγήσῃ, ὥστε τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ναύσταθμόν της καὶ ὀρμητήριόν της δὲν θέλει δυνηθῇ ἐχθρὸς νὰ προσβάλῃ, τοιούτων ὄντων ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν προσκομμάτων καὶ ὄχυρωσιμῶν κατὰ τὸ νέον σύστημα τῶν ὄχυρώσεων.

Ἐναπομένει ἤδη νὰ κάμωμεν λόγον περὶ τῶν μέσων καὶ εὐκολιῶν, τὰ ὅποια παρέχει ὁ τόπος διὰ τὴν ὑπαρξίν ναυστάθμου. Ὡς προείπομεν, ἡ νῆσος τῆς Εὐβοίας ἔχει μεγάλη δάση, τὰ ὅποια παρέχουν ὕλην πρὸς ναυπηγίαν. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τὰ δάση εἰς τὴν Χαλκίδα μικρὰ, καὶ διὰ θαλάσσης εὐκολία μεγίστη πρὸς μετακόμισιν εἰς μικρὰς ἀποστάσεις μόνον, μέχρι τῆς θαλάσσης, πρέπει νὰ γίνωσι δρόμοι πρὸς τοῦτο. Ἰδού ἡ πρώτη πρὸς ναυπηγίαν ὕλη ἄφθονος καὶ εὐκολοκόμιστος χορηγεῖται ἀπὸ τὸν τόπον. Ἐκτὸς τῆς νήσου Εὐβοίας ὑπάρχουσι ἐπίσης δάση ὅχι εὐκαταφρόνητα εἰς Λοκρίδα πλησίον τῆς Εὐβοϊκῆς θαλάσσης, ὡς καὶ εἰς Φθιώτιδα· ἡ νῆσος καὶ ὁ συνεχόμενος μετ' αὐτῆς νομὸς τῆς Ἀττικοβοιωτίας παρέχουσι καὶ τὰς ἐτέρας ἀπαιτούμενας ὕλας πρὸς ναυπηγίαν. Ἐπίσης ἄφθονον τὴν ῥιτίνην καὶ πίσσαν· ἡ Εὐβοία προσέτι ἔχει καὶ γαιάνθρακας λίαν χρήσιμους διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ναυστάθμου· αἱ δὲ λοιπὰ ὕλαι, αἱ ἀναγκαιούσαι, μεταφέ-

ρῶνται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, ἀπορούσης τῆς Ἑλλάδος τοιούτων.
Ἡ Χαλκίς εἶναι πρωτεύουσα νομοῦ, πόλις ἔχουσα ἤδη ἐξ Ἰλιάδας κατοίκους, καὶ καθημέραν αὐξάνει ὁ πληθυσμὸς τῆς. Ὑπάρχουν πολλοὶ σιδηρουργοὶ καὶ ξυλουργοὶ καὶ τεχνίται τῶν λοιπῶν βαναύσων τεχνῶν ἕνεκα τῶν ἐργασιῶν τοῦ πορθμοῦ, ἡ Κυβέρνησις ἐσύστησεν ἤδη ἐργοστάσιον σιδηρουργίας καὶ ξυλουργίας, διευθυνόμενον ἀπὸ Γάλλον μηχανικὸν Μαγὲν καλούμενον, ἄνθρωπον εἰδήμονα τοῦ ἔργου σου, ἰσχυρόμενον πρόσδοκον καὶ ἀνάπτυξιν, οὐ τὴν τυχοῦσαν. Οἱ τεχνίται οὗτοι εἰσὶν ἀναγκαῖοι διὰ ναύσταθμον· ἡ Χαλκίς ὡς πόλις παραλία ἔχει ναυτικούς ὀλίγους, ἀλλ' ἡ παράλιος κομμόπολις Λίμνη, ὀλίγας λεῦγας ἀπέχουσα τῆς Χαλκίδος, ἔχει ναυτηλίαν μεγίστην, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, ὡς καὶ ἡ Κύμη. Ὅλα ταῦτα εἶναι στοιχεῖα ἀναγκαῖα πρὸς συνδρομὴν καὶ κατάρτησιν ναυστάθμου, παρεχόμενα ἀπὸ τὸν τόπον αὐτόν. Ἡ πόλις τῆς Χαλκίδος ἔχει κλίμα ὑγιές, καὶ θέσιν καὶ πέριξ τερπνὰ καὶ ὅλα τὰ πρὸς ζωάρκειαν ἄφθονα, καὶ ἐκλεκτὰ καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου τόπου παραγόμενα· ὡς πόλις καὶ πρωτεύουσα νομοῦ παρέξει εἰς τοὺς ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικούς, τεχνίτας καὶ ναύτας τοῦ ναυστάθμου βίον κοινωνικὸν καὶ εὐάρεστον, ἐπίσης καὶ εἰς τὸν στρατὸν τῆς φρουρᾶς.

Πραγματοποιοῦσα ἡ Κυβέρνησις βαθμηδὸν τὴν ὀχύρωσιν τῆς Χαλκίδος καὶ τὴν κατασκευὴν πολεμικοῦ ναυστάθμου ἐν αὐτῇ ἀποκαθιστᾷ κέντρον δυνάμεως, καὶ ὀρμητήριον, δι' οὗ ἐξασφαλίζεται ἡ νῦν ἐλευθέρη Ἑλλάς. Τότε μόνον καὶ ὁ πρὸ πολλῶν χρόνων ἐπιδιωκόμενος καὶ μὴ ἐπιτευχόμενος συνοικισμὸς τῶν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα διεσπαρμένων τέκνων τῶν ἡρωϊκῶν Ψαρρῶν θέλει πραγματοποιηθῆ καὶ ἀνθίσει καὶ περῆσει εἰς τὸν ναύσταθμον τοῦτον τὸν κεντρικὸν μεγίστην ὑποστήριξιν. Ἐὰν δὲ ἡ Θεία Πρόνοια, εἴτε ἐν μέρει ἢ καθολικηρίαν εὐδοκίῃ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ γλυκὺ ὄνειρόν μας καὶ λάβωμεν τὴν ἀρπαχθεῖσαν κληρονομίαν μας, ἡ Χαλκίς τότε θέλει εἶσθαι τὸ κεντρικότερον καὶ ἀσφαλέστερον τοῦ

Κράτους δι' ὀρμητήριον καὶ ναύσταθμον.

Ἡ πόλις τῆς Χαλκίδος μετὰ τὴν πραγμάτοποίησιν τῶν προτεινομένων, ἀφ' οὗ ἠτύχηται ἤδη νὰ ἴδῃ τὸν πορθμὸν τῆς ἀνοιχθέντα, καὶ παρέχοντα εὐεργετήματα εἰς τὴν ναυτηλίαν μέγιστα, ἀποκατασταθήσεται πόλις εὐδαίμων καὶ πολυάνθρωπος, ὡς καὶ ἡ νῆσος ἅπασα, καὶ παρέξει τὴν συνδρομὴν τῆς ἀκολούθως εἰς τὰς γείτονας ἐπαρχίας.

Εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἔτη ἀριθμῆ ἡ ὑπαρξίς τῆς Βασιλείας μας, περιήλθον εἰς τὰ Ὑπουργεῖα, ἐκτὸς τῶν ξένων, ὅλαι αἱ ἐπιστημότητες καὶ μὴ τῆς Ἑλλάδος, οὐδεὶς φαίνεται, προσήλωσε τὴν προσοχὴν τοῦ Σεβαστοῦ καὶ ἐνθουσιῶντος διὰ τὸ μέγα ἔθνος τοῦ ἔθνους Βασιλέως μας ἐπὶ τῆς στρατηγικῆς ταύτης θέσεως τῆς τοιαύτης ὑποσχομένης ἰσχύος εἰς Κράτος κατὰ τὸ παρὸν καὶ κατὰ τὸ μέλλον. Ἡ ἐπὶ τὸ Ὑπουργεῖον ἔλθοῦσα ἤδη νεωτέρα γενεὰ μετὰ τῆς παιδείας καὶ ἰκανότητος βεβαίως θὰ ἐξέλθῃ τοῦ κύκλου τῶν ἐφημέρων καὶ δὲν θέλει παρίδει τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Διὰ τὴν ὀλιγοπύτητα τῶν διαθέσιμων χρημάτων τοῦ προϋπολογισμοῦ μας ἀπέναντι τῆς πληθῆος τῶν κατεργυρωμένων φρουρίων μας, καὶ τῶν ἀπαιτούμενων δαπανῶν πρὸς ἐπισκευὴν αὐτῶν, ὀπλισμὸν καὶ συντήρησιν ἀποκαθίστατο ἀδύνατος πᾶσα ἐπιχείρησις τοιούτων ἔργων προτοῦ. Ἀλλ' ἤδη ὅτε τὸ ταμεῖον τοῦ Κράτους εὐπορεῖ, εἶναι καιρὸς νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν μας εἰς τὸ οὐσιωδέστατον τοῦτο ἀντικείμενον, τὴν ὀχύρωσιν τῆς Χαλκίδος καὶ τὴν κατασκευὴν κεντρικοῦ πολεμικοῦ ναυστάθμου ἐν αὐτῇ.

Περαίνοντες τὴν παρούσαν μας, προτεινομένην νὰ συστηθῆ ἐπιτροπὴ ἀπὸ ἀξιωματικούς τοῦ Μηχανικοῦ καὶ Ναυτικοῦ ἐπιστημονικῆς, καὶ ἀπὸ ἀρχαίους ἀξιωματικούς τοῦ στρατοῦ, πείρας καὶ ἰκανότητος, διὰ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν στρατηγικὴν θέσιν τῆς Χαλκίδος καὶ μετὰ ἐπιστημονικὴν ὄρμον σκέψιν, νὰ ὑποβάλουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐργασιῶν των διὰ νὰ γίνῃ ἐναρξίς ἕνευ ἀναβολῆς τῆς ὀχυρώσεως τῆς Χαλκίδος καὶ τῆς θεμελιώσεως τοῦ κεντρικοῦ μας

πολεμικοῦ ναυστάθμου. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ναυστάθμος ἔχει ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεγαλύτερα πλεονεκτήματα ἀπὸ τὸν ἐν Πόρῳ ἤδη ὑπάρχοντα, ἕνεκα τῆς ὀχυρότητος καὶ ἀσφαλείας του, ἕνεκα τῶν ὑλικῶν μέσων τοῦ τόπου, καὶ ἕνεκα τῆς κεντρικοτάτης θέσεώς του, ἀφ' ἧς διὰ τῶν δύο ἐξόδων τοῦ λιμένος, βαθυνομένων ἀναλόγως ἀκόμη, δύναται ὁ ἐν αὐτῷ ναυλοχῶν ἐθνικὸς στόλος ν' ἀποπλεύσῃ δι' ὅπου ἡ ἀνάγκη τὸ ἀπαιτήσῃ, ἐὰν δὲ, τῶν ὀχυρωμάτων ἀποκαλιστανομένων ὀρμητήριον, καὶ ἐφεδρεία τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, ἐν εὐκολίᾳ θέλουν ἐκπέμπεσθαι ἐπικουραὶ ὅπου ἡ ἀνάγκη το ἀπαιτήσῃ διὰ ξηρᾶς διὰ το κεντρικὸν των, καὶ διὰ θαλάσσης.

Οἱ Κύριοι Ὑπουργοὶ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ Ναυτικῶν, οἱ ἐπιδιώκοντες μὲ τσαύτην προσπάθειαν τὴν αὐξῆσιν καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον κατάρτησιν, ὁ μὲν τοῦ Στρατοῦ, ὁ δὲ τοῦ Ναυτικοῦ μας, γόννοι ἀμφοτέρου ἐνδόξων ἡρώων τῆς παλιγγενεσίας μας καὶ ζηλότυποι τῆς πατρικῆς των δόξης, πιστεύομεν ὅτι θέλουν παραδεχθῆ τὴν πρότασίν μας, καὶ ὑποβάλουν αὐτὴν εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Σεβαστοῦ καὶ Ἑλληνικοτάτου Βασιλέως μας, καὶ ἐπισπεύσωσι τὴν βαθμῆδον πραγματοποιήσιν, ἀναλόγως τῶν πόρων τοῦ Κράτους, τοῦ σοβαροῦ καὶ ἀπολύτως ἀναγκαίου τούτου ἔργου. Αἱ δὲ βουλαὶ οὐχ ἤττον πατριωτικῶς ἐμπνεόμεναι δὲν θέλουσι φεισθῆ τὴν παραδοχὴν τῶν ἀπαιτουμένων ἐξόδων πρὸς ἐπίτευξιν καὶ κατάρτησιν τοῦ σοβαροῦ καὶ ἀπολύτως ἀναγκαίου καὶ ἐπείγοντος τούτου ἔργου.

Χαλκίς, 4 Φεβρουαρίου 1860.

Κ. ΓΕΝΟΒΕΑΗΣ.

Λαγματάρχης.

